

Γ. Η ΠΛΑΤΩΝΗ

Ὁ Πλάτων δὲν ζητεῖ, ὡς πολλοί, τὸ ἀπόλυτον ἀγαθὸν ἐν τῇ ἡδονῇ¹⁾. Εἰ ἡ ἡδονή, λέγει, ἦτο τὸ ἀπόλυτον ἀγαθόν, δὲν θὰ ἔχρηζε τὸ παράπαν τῆς φρονήσεως ἀλλ' ἄνευ αὐτῆς θὰ ἀπέβαινεν ἡμῖν ὠφελιμωτάτη, τούτου ἕνεκα, ὅτι τὸ ἀγαθὸν εἶναι αὐταρκές καὶ οὐδενὸς ἑτέρου προσδεῖται²⁾. Ἀλλ' ἡλίκον ἡ ἡδονὴ χρῆζει τῆς φρονήσεως, γίνεται δῆλον τῷ ἐνθυμουμένῳ ὅτι ὁ ὑποτιθέμενος ὅτι ζῆ ἐν ἡδονῇ ἄνευ μνήμης καὶ φρονήσεως καὶ ἐπιστήμης καὶ ἀληθοῦς δόξης δὲν γινώσκει οὐδὲ μνημονεύει τῆς χα-

1) Τοῦτο ἐποίουν ὁ Δημόκριτος, ὁ Ἀρίστιππος καὶ ἄλλοι πολλοί.

2) Φίλ. 60 C. Ῥητέον ὅτι ἀκριβῆς περὶ ἡδονῆς γίνεται λόγος ἐν τῷ Φιλήβῳ. Ἐν δὲ τῷ Γοργία ἡ τοῦ ζητήματος τούτου ἐπίσκεψις διεξάγεται μονομερῆς καὶ ἡ τῆς ἀληθοῦς ἀπὸ τῆς ψευδοῦς ἡδονῆς διάκρισις μόλις ὑποδηλοῦται. Τέλος δ' ἐν τῇ Πολιτείᾳ ὁρίζονται ἀκριβέστερον τὰ πορίσματα τοῦ Φιλήβου.

οὔδ' ἐπιλανθάνεται τῆς προσπιπτούσης ἡδονῆς οὔδ' ἐν τῷ μέλλοντι θέλει ἔχει ἡδονήν, καὶ ἐνὶ λόγῳ οὐδεμίαν ἔχει συνείδησιν τῆς ἀποδιδομένης αὐτῷ εὐαρέστου διαθέσεως¹⁾. Τοιοῦτος δὲ βίος ἥκιστα διαφέρων τοῦ πλεύμονος ἢ τῶν ὀστρακοδέρμων οὐδαμῶς εἶναι εὐκταῖος²⁾. Ἡ ἡδονὴ ἄρα καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι τὸ παράπαν ἀγαθόν οὐδ' ἐξαρκεῖ πρὸς εὐδαιμονίαν. Ἀλλὰ πάλιν καὶ ἡ φρόνησις ἄνευ ἡδονῆς πορίζει βίον ἀπαθῆ, ὅστις τυγχάνει οὐχ ἥττον δυσάρεστος καὶ ἀπεχθής³⁾. Οὔτε λοιπὸν ἡ ἡδονὴ ἄνευ νοῦ καὶ φρονήσεως οὔτε ἡ φρόνησις ἄνευ ἡδονῆς παρέχουσι βίον ἀγαθόν· κρείττων δ' ἀναμρισητότης ἐστὶν ὁ ἐκ

1) Φίλ. 21 C. 60 E.

2) Φίλ. 20 E. «μῆτε ἐν τῷ (βίῳ) τῆς ἡδονῆς ἐνέστω φρόνησις, μῆτε ἐν τῷ τῆς φρονήσεως ἡδονή. δεῖ γάρ, εἴπερ ὀπότερον αὐτῶν ἐστὶ τὸ ἀγαθόν, μηδὲν μηδενὸς ἔτι προδεῖσθαι· δεόμενον δ' ἂν φανῆ πρότερον, οὐκ ἔστι που τοῦτ' ἔτι τὸ ὄντως ἡμῖν ἀγαθόν... καὶ μὴν ὡσαύτως μνήμην μὴ κεκτημένον ἀνάγκη δὴ που μηδ' ὅτι ποτὲ ἔχαιρες μεμνησθαι, τῆς τῷ ἐν τῷ παραχρῆμα ἡδονῆς προσπιπτούσης μνήμην μηδ' ἠντινοῦν ὑπομένειν· δόξαν δ' αὖ μὴ κεκτημένον ἀληθῆ μὴ δοξάζειν χαιρῆν χαιρόντα, λογισμοῦ δὲ στερόμενον μηδ' εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, ὡς χαιρήσεις, δυνατόν εἶναι λογίζεσθαι, ζῆν δὲ οὐκ ἀνθρώπου βίον ἀλλὰ τινος πλεύμονος κ.τ.λ.»
πβλ. καὶ 60 C κέξ.

3) Φίλ. 21 E.

φρονήσεως ἅμα καὶ ἡδονῆς μεικτὸς βίος¹⁾. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα: πότερον ὑπάρχει ἐν τῷ μεικτῷ βίῳ κάλλιον καὶ ὑπέρτερον, ἢ ἡδονὴ ἢ ἡ φρόνησις; Πρὸς διασάφησιν τοῦ ζητήματος τούτου ἐπάναγκες ὥπως ταῦτα, τὴν ἡδονὴν καὶ φρόνησιν, παρ' ἀλλήλα ἐξετάσωμεν. Λοιπὸν ἢ ἡδονὴ καὶ ἡ ταύτη ἐναντία λύπη ἀνήκουσιν εἰς τὸ γένος τοῦ ἀπειροῦ, τουτέστιν ἐκείνου ὃ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, τὸ σφόδρα καὶ ἡρέμα, τὸ πλεον καὶ ἔλαττον, οὐδὲν δὲ σταθερὸν ὑπάρξεως μέτρον ἔχει ἀλλ' αἰεὶ κυμαίνεται μεταξὺ τοῦ εἶναι καὶ μὴ εἶναι²⁾. Τοῦναντίον ἡ φρόνησις εἶναι συγγενῆς πρὸς τὸ πέρας καὶ τὸ ποιοῦν συμμετρίαν καὶ συμφωνίαν καὶ ἁρμονίαν, τουτέστι συγγενῆς πρὸς τὴν αἰτίαν τοῦ παντός, ἣτις τὰ πάντα κοσμοῦσα καὶ συντάπτουσα νοεῖται ὡς σοφία καὶ νοῦς³⁾. Καὶ δύναται μὲν καὶ ἡ

1) Φίλ. 61 C «καὶ μὴν καθάπερ ἡμῖν οἰνοχόοις τισὶ παρεστᾶσι κρῆναι· μέλιτος μὲν ἂν ἀπεικάζοι τις τὴν τῆς ἡδονῆς, τὴν δὲ τῆς φρονήσεως νηφραντικὴν καὶ ἄοινον αὐστηροῦ καὶ ὑγιεινοῦ τινος ὕδατος ὡς προθυμητέον ὡς κάλλιστα συμμιγνύναι».

2) Φίλ. 24 A. κέξ. πβλ. καὶ 27 E.

3) 30 C 52 C ε. «οὐκοῦν ὅτε μετρίως ἤδη διακεκρίμεθα χωρὶς τὰς τε καθαρὰς ἡδονὰς καὶ τὰς σχεδὸν ἀκαθάρτους ὀρθῶς ἂν λεχθείσαις, προσθῶμεν τῷ λόγῳ ταῖς μὲν σφόδραῖς ἡδοναῖς ἀμετρίαν, ταῖς δὲ μὴ τοῦναντίον ἑμμετρίαν».

κττ.

φρόνησις νὰ λάβῃ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἥτοι νὰ αὐ-
 ξηθῇ καὶ ἐλαττωθῇ, ἀλλὰ παραβαλλομένη πρὸς τὴν
 ἡδονὴν εὐρίσκεται διαρκεστέρα καὶ μᾶλλον παραμύ-
 νιμος. Ἐνῶ δὲ ἡ ἡδονὴ εἶναι ἀπάντων ἀλαζονίστα-
 τον, ἡ φρόνησις καὶ ὁ νοῦς εἶναι ταῦτόν καὶ ἡ ἀλή-
 θεια ἡ ὁμοιότατον αὐτῇ. Ἐπειτα ἡ φρόνησις μετέ-
 χει τοῦ κάλλους πλέον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος. Τέ-
 λος δὲ ἡ μὲν φρόνησις πορίζει ἐκάστῳ τὸ μέτρον,
 δι' οὗ προσγίγνεται τὸ σύμμετρον καὶ ἁρμονικὸν
 καὶ καλόν, ἡ δὲ ἡδονὴ τυγχάνει οὔσα ἄμετρος οὐ-
 δένα κανόνα πρὸς τι παρέχουσα. Ῥητέον δ' ὅτι ἡ
 τῆς ἡδονῆς ἀρχὴ δὲν εἶναι μία ἀλλὰ κατὰ λόγον τῆς
 γενέσεως αὐτῶν αἱ ἡδοναὶ διακρίνονται εἰς κατωτέ-
 ρας (ἀκαθάρτους) καὶ ὑψηλοτέρας (καθαράς). Ἡ
 ἡδονὴ δηλαδή, ὡς καὶ ἡ λύπη, ἀναφαίνονται συνή-
 θως, ὅταν μεταβολὴ τῇ καταστάσει τῶν ὄντων συμ-
 βαίνῃ. Οὕτω δὲ ἡ μὲν λύπη γίνεται τότε, ὅταν λύη-
 ται ἡ ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσι τοῦ ὄντος κρατοῦσα ἁρ-
 μονία. Τοιαύτη διάλυσις τῆς ἁρμονίας προέρχεται
 ἐκ τῆς πείνης καὶ δίψης, τῆς ἄγαν θερμότητος καὶ
 ψύξεως κττ. Ἡ δ' ἡδονὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου γίνεται
 τότε, ὅταν ἡ ἁρμονία ἀποκατασταθῇ¹⁾. Κατὰ ταῦτα

1) Φίλ. 31 D. « Λέγω τοίνυν τῆς ἁρμονίας μὲν λυομέ-
 νης ἡμῖν ἐν τοῖς ζώοις ἅμα λύσιν τῆς φύσεως καὶ γένεσιν
 ἀλγηδόνων ἐν τῷ τότε γίνεσθαι χρόνῳ. Πάλιν δὲ ἁρμο-
 τομένης τε καὶ εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν ἀπιούσης ἡδονῆν γίνε-
 σθαι »

ἐκ τῆς διὰ τῆς ἐδωδῆς γενομένης πληρώσεως προέρχεται ἡδονή· ὡσαύτως ἡδονὴ συμβαίνει τὸ μὲν κατὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς δίψης, ὅποτε τὸ σῶμα ἀναλαμβάνει τὴν προσήκουσαν ὑγρότητα, τὸ δὲ κατὰ τὴν θέρμανσιν, ὅτε τῷ ὑπὸ τοῦ ψύχους βλαπτομένῳ σώματι παρέχεται ἡ ἀναγκαία θερμότης. Οὐ μόνον δ' ἡ σωματικὴ ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχικὴ ἡδονὴ χαρακτηρίζεται ὡς πλήρωσις¹⁾ καὶ οὕτω διατυποῦται ἡ γνώμη ὅτι «τὸ πληροῦσθαι τῶν φύσει προσηκόντων ἡδύ ἐστι». Κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ ψυχικὴ λύπη εἶναι «κενότης τῆς περὶ τὴν ψυχὴν ἕξεως». Ὡσπερ δ' ἡ τοῦ σώματος οὕτω καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἡδονή, ὡς οὔσα πλήρωσις, προϋποτίθῃσιν ἔνδειαν· διότι τὸ ἐν ἀρίστη καταστάσει ὄν οὐδεμιᾶς χρήζει πληρώσεως. Τῇ πληρώσει δ' ἐπακολουθεῖ ἡδονὴ διὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τῆς πληρώσεως καταπαύεται ἡ ἔνδεια. Ἄλλ' αἱ ἔνδεια ἰδιάζουσι τοῖς πεπερασμένοις οὔσιν, ὡς τοῖς ἀνθρώποις, οὐχὶ δὲ τοῖς ἀπείροις, οἳ ὑπάρχουσιν

σθαι λεκτέον... πβλ. καὶ Φαίδ. 60 B «ὡς ἄτοπον ἔοικέ τι εἶναι τοῦτο, ὃ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἡδύ· ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εἶναι, τὸ λυπηρόν, τῷ ἅμα μὲν αὐτὸ μὴ ἐθέλειν παραγίγνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, εἰάν τις διώκῃ τὸ ἕτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι αἰεὶ λαμβάνειν καὶ τὸ ἕτερον, ὡσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς συνημμένῳ δύ' ὄντε.».

¹⁾ Πολ. 9, 585 Α κέξ.

οί θεοί ¹⁾). Καίτοι δ' ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ἡ ἡδονὴ δὲν ἔχει ἀπόλυτον ἀξίαν, ὅμως εἶναι τι ἀγαθὸν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἀναγκαῖον ²⁾, ἂν τυγχάνῃ οὕσα ὁμολογος τῇ φύσει αὐτοῦ. Ὅποτε δηλαδή, ὡς εἴρηται, ἡ ἡδονὴ εἶναι πλήρωσις, εὐδηλον ὅτι δὲν εἶναι οὐσία ἀλλὰ γένεσις ³⁾. Ἀλλ' ἐκάστη γένεσις γίνεται ἕνεκα οὐσίας τινὸς καὶ σύμπασα ἡ γένεσις ἕνεκα συμπάσης οὐσίας, τουτέστιν ἡ γένεσις ὑπάρχει οὐχὶ χάριν ἑαυτῆς ἀλλ' ἀπλῶς ὡς ὄργανον πρὸς συντέλεσιν ἀγαθοῦ τινος, ὅπερ εἶναι ἡ οὐσία ⁴⁾. Ἡ ἡδονὴ ἄρα, οὕσα

¹⁾ Τῷ θεῷ δὲν ἀνήκει οὔτε ἡ ἡδονὴ οὔτε ἡ λύπη ἀλλ' ἡ νόησις. Φίλ. 33 Β.

²⁾ Πολ. 9, 581 Ε.

³⁾ Φίλ. 53 C κέξ.

⁴⁾ Φίλ. 54 C ε. « φημὶ δὴ γενέσεως μὲν ἕνεκα φάρμακά τε καὶ πάντα ὄργανα καὶ πᾶσαν ὕλην παρατίθεσθαι πᾶσιν, ἐκάστην δὲ γένεσιν ἄλλην ἄλλης οὐσίας τινὸς ἐκάστης ἕνεκα γίνεσθαι, ξύμπασαν δὲ γένεσιν οὐσίας ἕνεκα γίνεσθαι ξυμπάσης — Σαφέστατα μὲν οὖν — Οὐκοῦν ἡδονὴ γε, εἴπερ γένεσις ἐστίν, ἕνεκά τινος οὐσίας ἐξ ἀνάγκης γίγνοιτ' ἂν; — Τὶ μὲν — Τό γε μὲν οὐ ἕνεκα τὸ ἕνεκά του γιγνόμενον αἰετὶ γίγνοιτ' ἂν, ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μοίρᾳ ἐκεῖνό ἐστι τὸ δὲ τινὸς ἕνεκα γιγνόμενον εἰς ἄλλην, ὧ ἄριστε, μοῖραν θετέον — Ἀναγκαιότατον. — Ἄρ' οὖν ἡδονὴ γε, εἴπερ γένεσις ἐστίν, εἰς ἄλλην ἢ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μοῖραν αὐτὴν τιθέντες ὀρθῶς θήσομεν; — Ὀρθότατα μὲν οὖν. » πβλ. Γοργ. 500 Α, 506 C.

γένεσις, δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀγαθόν· ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ δύναται νὰ ἔχῃ τέλος καὶ σκοπὸν τινα καλόν, ἀποβαίνει πολλάκις ἀγαθόν. Ὅτι δὲ ἡ ἡδονὴ δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀγαθόν, φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὑπάρχουσιν οὐ μόνον ἀληθεῖς ἀλλὰ καὶ ψευδεῖς ἡδοναί, ὧν τὸ πλῆθος εἶναι μέγα, διότι πολλαί εἰσι τῶν ψευδῶν ἡδονῶν αἱ πηγαί. Καὶ πρῶτον μὲν τοιαῦται ἡδοναὶ προέρχονται ἐκ τῶν ψευδῶν δοξῶν καὶ ἐλπίδων δι' ἀφροσύνην ἢ ἀπάτην ἢ κακίαν τῆς ψυχῆς ¹⁾. Ἐπειτα δὲ πολλαὶ ψευδεῖς ἡδοναὶ ὀφείλονται εἰς τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν. Ὅταν δηλαδὴ ἐναντία διαθέσεις τῇ ψυχῇ γίνωνται, τότε αὐταὶ παρ' ἀλλήλας θεωρούμεναι φαίνονται διάφοροι τοῦ ἀληθοῦς καὶ δὴ αἱ ἡδοναὶ παρὰ τὸ λυπηρὸν φαίνονται μείζους καὶ σφοδρότεραι, ὡς δ' αὐτῶς καὶ αἱ λύπαι παρὰ τὰς ἡδονάς ²⁾. Ἀλλὰ μὴν ἡ ἀπουσία ἢ ἡ παῦλα τῆς λύπης ὑπολαμβάνεται πολλάκις ἡδονή, εἰ καὶ κατ' ἀλήθειαν μήτε ἡδονὴ εἶναι μήτε λύπη. Ὡσαύτως ἢ τῆς ἡδονῆς παῦσις θεωρεῖται οὐχὶ ὀρθῶς λύπη· ἐν ἄλλαις λέξεσιν οὔτε ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς λύπης εἶναι καθαρὰ ἡδονὴ οὔτε ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς ἡδονῆς καθαρὰ λύπη ³⁾. Τέλος δ' αἱ πλεῖστα ἡδοναὶ προῦποτιθέασιν ἔνδειαν ἢ ἄλλως εἰπεῖν φθορὰν

¹⁾ Φίλ. 36 E ἔξ.

²⁾ αὐτ. 41 B - 42 C.

³⁾ 51 A. Πολ. 9, 583 C ἔξ.

τῆς φύσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν λύπην ¹⁾· αἱ ἡδοναὶ αὐταὶ εὐδηλον ὅτι δὲν εἶναι τὸ παράπαν καθαραὶ καὶ ἀληθεῖς, διότι τυγχάνουσιν ἀρρήκτως συνδεδεμέναι ταῖς λύπαις ²⁾. Αἱ δὲ καθαραὶ καὶ ἀληθεῖς ἡδοναὶ οὐδεμίαν προϋποτιθέασιν ἔνδειαν ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἄμεικτοι πάσης λύπης. Ἐκ τῶν ἡδονῶν τούτων ἀλλὰ μὲν προέρχονται ἐξ αἰσθητῶν ὑποκειμένων ἀλλὰ δὲ ἐξ ἀφηρημένων ὄντων καὶ δὴ τῆς σπουδῆς τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. Εἰς ταύτας μὲν ἀνήκουσιν οἱ νόμοι καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ μαθήματα ³⁾,

1) Οὕτω π.χ. ἡ ἀπὸ τοῦ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἡδονὴ προϋποτίθησι πείναν καὶ δίψαν.

2) Φαίδ. 60 B—D. Εἰς τὰς τοιαύτας ἡδονὰς ἀνήκουσι περιφανῶς αἱ προσγιγνώμεναι διὰ τῆς τρίψεως, τοῦ ξυσμοῦ καὶ γαργαλισμοῦ, ἢ τῆς καταπαύσεως δυσαρέστου καταστάσεως, οἷα ἡ πείνα, τὸ ψῦχος κ.τ.λ. (Φίλ. 47 B κέξ.). Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ὡσαύτως αἱ τῆς ψυχῆς ἐκεῖναι διαθέσεις, αἵτινες, καίτοι τὸ πρῶτον παρέχουσι λύπην, ὅμως εἰσὶ μεστὰ ἡδονῶν, ὡς ἡ ὀργή, ἣτις δυσάρεστος οὔσα καθ' ἑαυτὴν παρέχει ἡδονήν, ἐὰν ἀποπληρωθῇ· ὁ φόβος ὁ περιέχων ἡδείας ἐλπίδας· ὁ ἔρωσ, ὅστις τυγχάνει πλήρης ἡδονῆς καὶ λύπης· ὁ φθόνος, ὃ ὑπάρχει συνδεδεμένη ἢ ἡδονὴ τῆς χαιρεκακίας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἰδίαι δὲ μνημονευτέα ὡς ἀνάμεικτα αἰσθήματα παρέχουσαι αἱ θεωρήσεις τῶν τραγωδιῶν καὶ κωμωδιῶν, ἐν αἷς ἅμα χαίροντες κλαίμεν (48 B)· καὶ καθόλου ἢ τοῦ βίου σύμπασα τραγωδία καὶ κωμωδία εἶναι μεῖζις λύπης τε καὶ ἡδονῆς.

3) Φίλ. 50 E κέξ. Γοργ. 474 D. E. Τῶν ἀπὸ τῶν μα-

εἰς ἐκεῖνας δὲ τὰ καλὰ χρώματα καὶ σχήματα, μέγα μέρος τῶν φθόγγων ¹⁾ καὶ τῶν ὀσμῶν ²⁾ καὶ ἀπλῶς πάνθ' ὅσα τὰς ἐνδείας ἔχοντα ἀναισθητοὺς καὶ ἀλύπους παρέχουσι τὰς πληρώσεις αἰσθητὰς καὶ ἡδείας ἄνευ λυπῶν ³⁾. Τὰ τοιαῦτα ὑποκείμενα ὑπάρχουσιν οὐχὶ πρὸς τι καλὰ ἀλλ' αἰεὶ καθ' ἑαυτὰ καλὰ καὶ ἡδονὰς οἰκείας ἔχουσιν. Ἐνθ' δὲ τοῖς ψευδέσιν ἡδοναῖς ὑπάρχει ἀμετρία, ταῖς καθαραῖς ὑπάρχει ἔμμετρία, καὶ ἐκεῖναι μὲν ἐπιδέχονται τὸ μέγα καὶ σφοδρὸν, τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, τὸ πολλάκις καὶ ὀλιγά-

θημιάτων ἀμείκτων ἡδονῶν ἀπολαύουσιν οὐχὶ πολλοὶ ἄνθρωποι ἀλλὰ σφόδρα ὀλίγοι. Φίλ. 52 B.

¹⁾ Φίλ. 51 D «λέγω δὴ τὰς τῶν φθόγγων τὰς λείας καὶ λαμπράς, τὰς ἐν τι καθαρὸν λείσας μέλος, οὐ πρὸς ἕτερον καλὰς ἀλλ' αὐτὰς καθ' αὐτὰς εἶναι, καὶ τούτων ξυμφύτους ἡδονὰς ἐπομένας.»

²⁾ Ἐνθ. ἀν. «τὸ δὲ περὶ τὰς ὀσμάς ἥττον μὲν τούτων θεῖον γένος ἡδονῶν. . .» πβλ. καὶ Τίμ. 65 A.

³⁾ Φίλ. 51 B. Τοῦ λόγου ὄντος ἐνταῦθα περὶ τῶν ἀπὸ τῶν ταῖς αἰσθήσεσι προσπιπτόντων ὄντων καθαρῶν ἡδονῶν δὲν ἡδύνατο εὐλόγως νὰ γένηται λόγος περὶ τῆς ἰδέας τοῦ καλοῦ, ἥτοι τοῦ ἀπολύτου καλοῦ, ὅπερ καθ' ἑαυτὸ ὑπάρχον στερεῖται σαρκῶν καὶ χρωμάτων καὶ τῶν τοιούτων. Πβλ. Συμπ. 211 A E. Φαῖδρ. 247 C. Πρὸς τοῦτο δὴ τὸ καλόν, ἥτοι τὸ καθ' αὐτὸ ὑπάρχον, καὶ οὐχὶ τὰ πολλὰ καλὰ ὑποκείμενα πρέπει νὰ ἀποβλέπωμεν, εἰάν θέλωμεν νὰ ἔχωμεν τὴν ὄντως καθαρὰν καὶ ἀληθῆ ἡδονήν.

ἄτοπον γὰρ λέγει τις ὅτι οὐδὲν ἀγαθὸν οὐδὲ καλὸν ὑπάρχει οὔτε ἐν τῷ σώματι οὔτε ἐν ἄλλοις ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ ψυχῇ καὶ ἐνταῦθα γὰρ θεωρεῖ τοιοῦτο τὴν ἡδονὴν τὴν δ' ἀνδρείαν ἢ σωφροσύνην ἢ τὸν νοῦν καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ὅσα ἡ ψυχὴ κέκτηται, γὰρ περιορᾷ. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο τὸ ἄτοπον θα ἦγετο ὁ ὑπολαμβάνων τὴν ἡδονὴν ὡς ὄντως ἀγαθόν, ὅτι θα ἠναγκάζετο γὰρ θεωρεῖ τὸν μὴ χαίροντα ἀλλ' ἀλγοῦντα ὡς κακόν, κἂν ἢ ἄριστος πάντων, καὶ τὸν χαίροντα πάλιν ὡς διαφέροντα τοσοῦτον μᾶλλον κατὰ τὴν ἀρετήν, ὅσον μᾶλλον ἠθελε χαίρει¹⁾.

οὐχὶ ἐμμανεῖς ἔρωτας, ὁ δὲ ἀκόλαστος τοῦναντίον ὀξύς ὢν ἐπὶ πάντα παρέχει σφοδρὰς λύπας καὶ σφοδρὰς ἡδονάς, συντόνους καὶ οἰστρώδεις ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτας ὡς οἷόν τε ἐμμανεστάτους. (Νόμ. ἰ, 733 κέξ.). Διὸ καὶ περαιτέρω χωρῶν καὶ εἰς τὸν ἰδαιτὸν ἄνθρωπον ἀποβλέπων ἀποφραίνει ἐκεῖνον τὸν βίον προτιμότερον, ἐν ᾧ οὔτε χαίρει τις οὔτε λυπεῖται ἀλλὰ φρονεῖ ὡς οἷόν τε καθαρῶτατα (Φίλ. 55 A. 33 B C.).

¹⁾ Φίλ. 55 A - C πβλ. Γοργ. 497 E κέξ. Ὁ Πλάτων ὁμοίως φέγει ἐντόνως πᾶσαν ὑπερβολὴν λύπης καὶ ἡδονῆς. Οὕτως ὁμολογεῖ μὲν ὅτι ὁ ἀπολέσας υἷὸν ἢ τι ἄλλο τῶν προσφιλοῦν ὑποκειμένων δὲν δύναται γὰρ μὴ λυπῆται ἀλλὰ δεικνύει ὅτι ἀρμόζει γὰρ φέρη ἕκαστος πρῶτως τὰς συμφορὰς σκοπῶν ὅτι οὔτε δῆλον εἶναι τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν τῶν τοιούτων οὔτε ὑπάρχει ἐκ τῆς λύπης εἰς τὸ μέλλον ὠφέλεια οὔτε τι τῶν ἀνθρωπίνων εἶναι ἄξιον μεγάλης σπουδῆς καὶ ὅτι ἡ

Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται φανερόν ὅτι ἐν τῷ ἐξ ἡδονῆς καὶ φρονήσεως μεικτῷ βίῳ ἢ ἡδονῇ δὲν εἶναι τὸ σπουδαιότερον μέρος, ἀφοῦ εἶναι ἀσταθές τι καὶ μεταβλητὸν καὶ τῇ πλάνῃ καὶ ἀπάτῃ πολλὰ ὥς ὑπόκειται πρὸς δ' ἔτι συνάπτεται συνήθως τῇ λύπῃ καὶ ἐν τῇ μεγίστῃ αὐτοῦ δυνάμει ἀποβαίνει ἀλαξονίστατον, ἀμετροτάτον ἀπάντων, νοῦν οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον κεκτημένον. Τοῦναντίον δ' ἢ φρόνησις εἶναί τι ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον τῆς ἡδονῆς. Ἄλλ' ἔχει καὶ ἢ φρόνησις διαφόρους βαθμούς καὶ οἷονεὶ ποικίλους τρόπους ἐκφάνσεως. Διότι αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι δὲν ἔχουσι πᾶσαι τὴν ἀκρίβειαν καὶ σαφήνειαν, τὴν βεβαιότητα καὶ ἀλήθειαν, οἷαν ὄντως ἀπαιτεῖ ἢ ἔννοια τῆς ἐπιστήμης. Οὕτως ἄλλαι

λύπη γίνεται ἐμποδὼν τῇ σκέψει, ἢ ἐν τοιαύταις περιστάσεσι προσήκει ὡς τάχιστα ἡμῖν νὰ παραγίγνηται (Πολ. 10, 604 B C). Ὡσαύτως ἢ ἡδονῇ, ὅταν μὲν μὴ ὑπερβαίνῃ τὸ προσῆκον μέτρον καὶ πρὸς τοῦ λόγου τὸν σκοπὸν ῥυθμίζεται, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὄργανον πρόσφορον πρὸς τὸ ἀγαθόν, ὅταν δὲ τοῦναντίον ὑπερβαίνῃ τὸ μέτρον, καθίσταται μέγα κώλυμα πρὸς τὸν ἔμφορον βίον. Ῥητέον δ' ὅτι ὁ ἔμφορος καὶ ἠθικὸς βίος ἀπαιτεῖ κυρίως τὰς καθαρὰς ἡδονάς, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐκείνας, αἵτινες εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ὑγιείας συντελοῦσι καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τροφεῖς καθαρᾶς ἡδονῆς, ὅταν συνάπτονται πρὸς τὴν ἀρετὴν τῆς τὸ μέτρον αὐταῖς παρεχούσης ψυχῆς. (Φίλ. 62 E κέξ.)

μὲν ¹⁾ ἐρεΐδονται ἐπὶ τῆς ἐμπειρίας καὶ τριβῆς καὶ διὰ τοῦτο πρέπει διὰ τούτων τῶν ὀνομάτων μᾶλλον νὰ ὀνομάζονται ²⁾, ἄλλαι δὲ ³⁾ ἔχονται μᾶλλον τῆς ἐπιστήμης. Τούτων προέχει ἡ καθαρὰ μαθηματικὴ (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἐφηρμοσμένην), ἣτις εἶναι ἀπηλλαγμένη ἐξωτερικῶν σκοπῶν καὶ προσμείξεως ξένων πραγμάτων καὶ ἔχει μέγαν βαθμὸν ἐναργείας καὶ βεβαιότητος. Ἄλλ' ὑψίστη πασῶν τῶν ἐπιστημονικῶν μαθησέων εἶναι ἡ διαλεκτικὴ, ἡ πᾶσας τὰς ἄλλας ἐπιστήμας περιλαμβάνει καὶ περὶ τὸ ἀεὶ κατὰ ταῦτ' ἔχον ἐνδελεχῶς ἀσχολεῖται. Ἐν τῇ ὑπερτάτῃ ταύτῃ βαθμίδι ἡ φρόνησις εἶναι τὸ θειότατον καὶ εὐγενέστατον πάντων, ἅτινα δύνανται νὰ νοηθῶσι· καὶ ἐπειδὴ αὕτη οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ μεθοδικὴ γνῶσις τοῦ ἀληθοῦς καὶ σταθεροῦ, διὰ τοῦτο ὑπάρχει ἥτοι

¹⁾ Ὡς ἡ ὀφροποιϊκὴ, κομμωτικὴ, γεωργία, μουσικὴ, ἰατρικὴ κ. λ. π.

²⁾ Γοργ. 463 B «ὁ (ἡ ὀφροποιϊκὴ) δοκεῖ μὲν εἶναι τέχνη ὡς δὲ ὁ ἐμὸς λόγος, οὐκ ἔστι τέχνη, ἀλλ' ἐμπειρία καὶ τριβή.» αὐτ. 465 A «τέχνην δὲ αὐτὴν (τὴν ὀφροποιϊκὴν) οὐ φημι εἶναι, ἀλλ' ἐμπειρίαν, ὅτι οὐκ ἔχει λόγον οὐδένα, ἀ προσφέρει ὅποῖ' ἅττα τὴν φύσιν ἐστίν, ὥστε τὴν αἰτίαν ἐκάστου μὴ ἔχειν εἰπεῖν· ἐγὼ δὲ τέχνην οὐ καλῶ ὃ ἂν ἢ ἄλογον πρᾶγμα.» πβλ. Φαῖδ. 260 E καὶ 270 B. Νόμ. 11, 938 A κ. ἄ.

³⁾ Ὡς ἡ ἀριθμητικὴ, μετροητικὴ, στατικὴ, (Φίλ. 55 D) αἱ καλοῦνται ἡγεμονικαί, διότι παρέχουσι μέτρον καὶ ἀκριβείαν ἄλλαις τέχναις, ὡς τῇ τεκτονικῇ, οἰκοδομικῇ κ. τ. λ.

ταῦτόν καὶ ἡ ἀλήθεια ἢ πάντων ὁμοιώτατον καὶ ἀληθέστατον¹⁾. Ἄλλὰ μὴν καὶ πρὸς τὸ μέτρον εἶναι συγγενῆς καὶ πρὸς τὴν ἐκ τούτου προερχομένην καὶ πανταχοῦ τὸ κάλλος ποιοῦσαν συμμετρίαν τῶν ὄντων· τὸ δὲ μέτρον καὶ ἡ συμμετρία ἀποτελοῦσι τὴν ὀρθὴν συναρμογὴν τῶν στοιχείων τοῦ ἐξ ἡδονῆς καὶ φρονήσεως ἀρίστου βίου. Καὶ δὲν συνίστησι μὲν ἡ φρόνησις μόνη τὸν ἀριστον βίον, διότι ἀπαιτεῖται καὶ ἡ καθαρὰ ἡδονή, ἀλλ' ὅμως εἶναι τὸ ὑπέρτερον καὶ ἐξαιρετώτερον στοιχεῖον τοῦ εἰρημένου μεικτοῦ βίου. Ἐὰν δὲ θελήσωμεν κατὰ Πλάτωνα νὰ ἀπαριθμήσωμεν τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ τούτοις συγγενῆ καὶ ἀδελφά, θὰ τάξωμεν πρῶτον τὸ μέτρον αὐτό, τὸ πανταχοῦ τάξιν ποιοῦν, καὶ πάντα ὅσα αἰδίων ἔχουσι φύσιν· δεύτερον τὸ κατὰ τὸ μέτρον πεποιημένον, ἦτοι τὸ σύμμετρον, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸ καλὸν καὶ τέλειον καὶ ἰκανὸν καὶ ὅσα τοιαῦτα τρίτον τὸν πρὸς ἀμρότερα ταῦτα συγγενῆ νοῦν καὶ τὴν φρόνησιν· τέταρτον τὰς κατὰ μέρος τέχνας καὶ ἐπιστήμας καὶ καθόλου τὰς ὀρθὰς δόξας, καὶ πέμπτον τέλος τὴν ἀληθῆ καὶ καθαρὰν καὶ ἄλυπον ἡδονήν²⁾.

1) Φίλ. 65 D.

2) Φίλ. 66 A κέξ. Ἐκτῆ βαθμῆς τοῦ ἀγαθοῦ δὲν μνημονεύεται. Ἄλλ' ἐκ τῶν εἰρημένων γινώσκομεν ὅτι τοιαύτην βαθμίδα ἐσχάτην δύναται νὰ καταλάβῃ ἢ μετὰ λύπης μιγμένη ἡδονή, ἥτις εἶναι ἀναγκαῖα τῷ ἐν τῷ σώματι δια-

Λοιπὸν πρὸς τῇ φρονήσει μέγα συμβάλλεται εἰς τὸν ἄριστον βίον ἢ ἡδονή, ἐὰν ᾗ καθαρὰ καὶ σύμμετρος, διότι αὕτη πληροῖ τῆς ἀληθείας τὸν πόθον, ὑφ' οὗ ἢ ψυχὴ παντὸς ἀγαθοῦ ἀνδρὸς κατέχεται ¹⁾. Δεινὴν πλάνην πλανῶνται κατὰ τὸν θεῖον φιλόσοφον οἱ τὰς ἡδονὰς καθόλου καὶ τὰς ἀκαθάρτους ἰδίᾳ ὑπερτιμῶντες καὶ ὑπολαμβάνοντες ὅτι αὗται τυγχάνουσι κρατίσται εἰς τὸ εὖ ζῆν ²⁾. Διότι ἡ ἡδονὴ δὲν εἶναι τι γομένον βίῳ τῆς ψυχῆς. Ἐνταῦθα καταλεχτέα καὶ ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, ἃ τοιαύτην ἡδονὴν ἐπάγουσι καὶ εἰς διατήρησιν τοῦ σώματος χρησιμεύουσιν.

¹⁾ Πολ. 9, 585 A κέξ. αὐτ. D. «εἰ ἄρα τὸ πληροῦσθαι τῶν φύσει προσηκόγων ἡδύ ἐστι, τὸ τῷ ὄντι καὶ τῶν ὄντων πληρούμενον μᾶλλον ὄντως τε καὶ ἀληθεστέρως χαίρειν ἂν ποιοῖ ἡδονῇ ἀληθεῖ».

²⁾ Τοὺς τοιούτους πικρότατα ψέγει καὶ αὐστηρότατα ἐλέγχει ὁ Πλάτων πολλαχοῦ. Οὕτως ἐν Φιλήβῳ (67 B) παρατηρεῖ «πρῶτον δέ γε οὐδ' [γραπτέον ἴσως κατὰ τὴν εὐστοχον διόρθωσιν τοῦ Stalbaum «πρῶτον δὲ γ' οὐ, οὐδ' . . .] ἂν οἱ πάντες βόες τε καὶ ἵπποι καὶ τᾶλλα ξύμπαντα θηρία φῶσι τῷ τὸ χαίρειν διώκειν· οἷς πιστεύοντες, ὥσπερ μάντις ὄρνισιν, οἱ πολλοὶ κρίνουσι τὰς ἡδονὰς εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν εὖ κρατίστας εἶναι, καὶ τοὺς θηρίων ἔρωτας οἴονται κυρίους εἶναι μάρτυρας μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἐν Μούσῃ φιλοσόφῳ μεμαντευμένων ἐκάστοτε λόγων». πβλ. Πολ. 6, 505 C κέξ. 9, 586 A «οἱ ἄρα φρονήσεως καὶ ἀρετῆς ἄπειροι πλανῶνται διὰ βίου, ὑπερβάντες δὲ τοῦτο πρὸς τὸ ἀληθῶς ἄνω οὔτε ἀνέβλεψαν πώποτε οὔτε ἠνέχθησαν, οὐδὲ τοῦ ὄντος τῷ ὄντι

ἀπολύτως ἀγαθὸν ἀλλ' ἐνίοτε μόνον καὶ ἐφ' ὅροις τὴν φύσιν τοῦ ἀγαθοῦ δέχεται καὶ ἀβλαβὲς καὶ συμφέρον καθίσταται. Διὸ καὶ ἐν τῷ Γοργία¹⁾ ἐλέγχει τοὺς δοξάζοντας ὅτι τὸ ἡδὺ εἶναι ταῦτὸν τῷ ἀγαθῷ καὶ δὴ ὅτι ὁ ὀρθῶς βιωσόμενος πρέπει νὰ ἐπιτρέπη ὅπως αἱ ἐπιθυμίαι αὐτοῦ ὣσιν ὡς οἷόν τε μέγισται καὶ μὴ κολάζῃ ἀλλ' ὑπηρετῇ αὐταῖς. Πρὸς τοὺς τοιούτους ἀντιλέγει ὅτι ὁ βίος τῶν ὡς πλείστας ἐπιθυμίας πληροούντων εἶναι ἀφόρητος, τούτου ἕνεκα, ὅτι οὗτοι ὀφείλουσιν ἀδιαλείπτως τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας ἐκ παντὸς τρόπου νὰ θεραπεύωσιν, ὅπερ ὑπάρχει πάνυ δυσχερές. Ἐπειτα δέ, εἰ ἐν τῇ πληρώσει τῶν ἐπιθυμιῶν ἔκειτο τὸ ἀγαθὸν καὶ ἡ εὐδαιμονία, ἔπρεπε νὰ ὁμολογηθῇ τὸ ἀτοπώτατον τοῦτο, ὅτι ζῆ βίον εὐδαίμονα ὁ ψωριῶν καὶ συνεχῶς ἑαυτὸν ἀποτριβῶν ἢ ὁ κίναιδος ὁ ἀφθόνως ἔχων ἐκεῖνα, ὅν δεῖται²⁾. Εἰς ταύτας καὶ τοιαύτας ἀλόγους ὁμο-

ἐπληρώθησαν, οὐδὲ βεβαίον τε καὶ καθαρᾶς ἡδονῆς ἐγεύσαντο, ἀλλὰ βοσκημάτων δίκην κάτω ἀεὶ βλέποντες καὶ κεκυφότες εἰς γῆν καὶ εἰς τραπέζας βόσκονται χορταζόμενοι καὶ ὀχεύοντες, καὶ ἕνεκα τῆς τούτων πλεονεξίας λακτίζοντες καὶ κυρίττοντες ἀλλήλους σιδηροῖς κέρασί τε καὶ ὄπλαῖς ἀποκτινύουσι δι' ἀπληστίαν, ἅτε οὐχὶ τοῖς οὖσιν οὐδὲ τὸ ὄν οὐδὲ τὸ στέγον ἑαυτῶν πιμπλάντες». Νόμ. 9, 874 E κᾶ.

¹⁾ 492 A κέξ.

²⁾ Τὴν διαλεκτικὴν τοῦ πράγματος ἀπόδειξιν ἴδὲ αὐτῶν 495 E — 497 D. πβλ. καὶ 497 E κέξ.

λογίας προάγονται οί τῆς ἡδονῆς τὴν φύσιν μὴ διαγινώσκοντες καὶ μὴ διακρίνοντες ὅτι ἄλλαι μὲν ἡδοναὶ εἶναι ἀγαθαὶ ἄλλαι δὲ κακαί· καὶ ἀγαθαὶ μὲν εἶναι αἱ ὠφέλιμοι κακαὶ δὲ αἱ βλαβεραί. Ὡσαύτως καὶ τῶν λυπῶν ἄλλαι μὲν εἶναι χρησταὶ ἄλλαι δὲ πονηραί. Ἄλλ' ἐκεῖναι μόνον αἱ ἡδοναὶ πρέπει νὰ πληρῶνται καὶ αἱ ἐπιθυμίαι ἀποτελῶνται, ὅσαι τὸν ἄνθρωπον βελτίω ποιοῦσιν ¹⁾. Ἐπειδὴ δὲ τέλος καὶ σκοπὸς ἀπασῶν τῶν πράξεων εἶναι τὸ ἀγαθὸν καὶ ἔνεκα ἐκείνου πρέπει πάντα τᾶλλα νὰ πράττωνται, ἔπεται ὅτι χάριν τῶν ἀγαθῶν πρέπει καὶ τᾶλλα καὶ τὰ ἡδέα νὰ ποιῶμεν καὶ οὐχὶ τὰ ἀγαθὰ χάριν τῶν ἡδέων ²⁾. Διὸ πᾶσαι αἱ ψευδοτεχνίαι αἱ μέχρι ἡδονῆς ἐργαζόμεναι, ἥτοι αἱ μόνον ἡδονὰς παρασκευάζουσαι καὶ πέρα τούτων μὴ ἐκτεινόμεναι τοῦ δ' ἀμείνονος καὶ χείρονος μὴ ἐπιμελούμεναι ἐμπειρίαι ³⁾, ἀνάγκη νὰ ἀπορρίπτονται. Ὁ Πλάτων σφόδρα καθάπτεται ἰδίᾳ τῆς ῥητορικῆς, ἣτις μὴ φροντίζουσα περὶ τοῦ τῆ πόλει ἀγαθοῦ καὶ συμφέροντος πᾶσαν σπουδὴν ποιεῖται, ὅπως χαρίση-

¹⁾ Γοργ. 503 D.

²⁾ Γοργ. 500 A.

³⁾ Τοιοῦταί εἰσιν ἄλλαι τε καὶ ἡ αὐλητικὴ καὶ καθαριστικὴ, ἡ ποιητικὴ καὶ ῥητορικὴ, αἵτινες ἀπλῶς ἡδονὴν διώκουσι περὶ δὲ τοῦ ἀληθοῦς καὶ ὠφελίμου ἥκιστα φροντίζουσι. (Γοργ. 501 E. ἐξ. Πολ. 288 C.).

ται τοῖς πολίταις ¹⁾). Ἡ ῥητορική, ὡς συνήθως ἀσκεῖται, εἶναι δημιουργὸς πειθοῦς πιστευτικῆς ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλικῆς περὶ τὸ δίκαιον καὶ ἄδικον, ἀκριβέστερον δ' εἰπεῖν εἶναι μόνιον κολακείας καὶ τὸ ἡδὺ καὶ κεχαρισμένον ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ θηρεύουσα εἶναι αἰσχροῦ. Οἱ ῥήτορες δηλαδὴ συνήθως ἀντὶ τοῦ εἶναι ἀληθεῖς τοῦ ὄχλου ἡγέται καθίστανται διάκονοι αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ διδάσκειν καὶ βελτίους ποιεῖν τοὺς πολίτας διαφθείρουσιν αὐτούς, τοῦτο μόνον θηρεύοντες, ὅπως τὸ πλῆθος ἐκ παντὸς τρόπου πείσῃσι περὶ ὧν ἂν βούλωνται ²⁾). Τοιαύτην ῥητορικὴν οὐχὶ τὸ ἀληθές καὶ ἀγαθὸν ἀλλ' ἀπλῶς τὸ ἡδὺ καὶ κεχαρισμένον διώκουσαν μετεχειρίζοντο οἱ σοφισταὶ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκάστοτε πολιτικῶν ἀνδρῶν τῶν Ἀθηνῶν ³⁾). Ἀντὶ δὲ τούτων τῶν ἐμπειριῶν

¹⁾ Αὐτ. 502 E.

²⁾ Γοργ. 455 A. 458 E ἐξ. 463 A ἐξ. 517 B ἐξ. κλ. Φαῖδ. 261 A κέξ. θεαίτ. 201 A κλ.

³⁾ Κακῇ τύχῃ οὐδέποτε σχεδὸν ἐπαύσατο ὀλεθρίαν ἐν Ἀθήναις ἐπίδρασιν ἀσκοῦν τὸ ἄγαν κολακικὸν καὶ φιλάρεσκον τῶν ῥητόρων ἦθος, ὃ μέμφεται καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Ἰσοκράτης λέγων ἐν τῷ περὶ Εἰρήνης (5) «καὶ γάρ τοι πεποιήκατε τοὺς ῥήτορας μελετᾶν καὶ φιλοσοφεῖν οὐ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει συνοίσειν ἀλλ' ὅπως ἀρέσκοντας ὑμῶν λόγους ἔροῦσιν». Ἀντὶ ταύτης τίθησιν ὁ Πλάτων ἐτέραν ῥητορικὴν, ἣν ἐδραιοῖ ἐπὶ τῆς γνώσεως τοῦ ἀληθοῦς καὶ ἀγαθοῦ. Ἡ ἀληθὴς δηλαδὴ ῥητορικὴ ἀποσκοπεῖ τὴν ἐπιζωότη-

ὀφείλομεν νὰ ἀσκῶμεν τὴν δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην καὶ τὰς ἡδονὰς τῷ λόγῳ ὑποτάττωμεν πρὸς ἔφριξιν τοῦ τέλους ἡμῶν καὶ σκοποῦ.

Οὕτω δὴ παρατηροῦμεν ὅτι ὁ Πλάτων πρὸς καθορισμὸν τοῦ ἐν τῷ βίῳ ἀγαθοῦ δὲν ἀφορμᾶται, ὡς οἱ ἄλλοι σωκρατικοί, ἀπὸ μιᾶς μόνης ἐννοίας ἀλλὰ γενικωτέρῳ τινὶ μεθόδῳ χρώμενος ἀσχολεῖται συντόμως περὶ τὴν οὐσίαν τῆς ἡδονῆς καὶ ἰρρονήσεως καὶ τὰ διάφορα αὐτῶν εἴδη εὗρίσκει δ' ὅτι τὸ ἀληθῶς εὖ ζῆν ἀπεργάζεται ἢ τῆς ἐλλόγου καὶ ἔμφορος ἐνεργείας πρὸς τὴν ἡδονὴν ἀρμονικὴ σύγκρασις, ἣτις προσγίγνεται διὰ τοῦ προσήκοντος τῶν ἀπολαύσεων περιορισμοῦ καὶ τῆς προτιμήσεως τῶν ἀπὸ τῆς νοήσεως καὶ γνώσεως ἀπορροουσῶν ἡδονῶν. Καὶ δὲν παρορᾷ μὲν ὅλως ὁ φιλόσοφος τὰς ἀναγκαίαις ἡδονὰς τὰς προερχομένας ἐκ τῆς πληρώσεως τῶν τοῦ σώματος ἐνδειῶν ¹⁾, ὁμολογεῖ

σιν τῆς ἀρετῆς (Φαῖδρ. 273 E κέξ. Γοργ. 504 D κέξ. 304 A ἐξ. κλ.), παραπλησίως τῇ φιλοσοφίᾳ, ἧς ὅμως διαφέρει ἐν τούτῳ, ὅτι τὴν πειθῶ τοῦ πλήθους καὶ ὄχλου ποιεῖται διὰ μυθολογίας καὶ οὐχὶ διὰ διδαχῆς. (Πολιτ. 304 C. D.). Ἐπειδὴ δ' ἡ ῥητορικὴ ἀπαιτεῖ διαλεκτικὴν δεξιότητα καὶ ἐπιστημονικὴν τῶν ὄντων γνῶσιν, φανερόν ὅτι ὀρθῶς ταύτη χρῆται ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ τούτῳ συμπύπτων ἀληθῆς πολιτικός, ὅπως τὰς ἑαυτοῦ ἀρχὰς τῷ ἀφιλοσόφῳ ὄχλῳ ἐφαρμόσῃ.

¹⁾ Τῷ Πλάτωνι τὴν ὅλην τοῦ ἀνθρώπου φύσιν σκοποῦμεν φαίνεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ παρορᾶται ἢ τῆς νοή-

δ' ὁμως ὅτι αὐταὶ σφόδρα ὑπολείπονται τῶν ἀπὸ τῆς τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν θεραπείας προκυπτουσῶν ἡδονῶν ¹⁾. Ὅλως δ' εἰπεῖν παραδέχεται ὁ Πλάτων ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει πάνυ δυσχερῆς ἡ ἀπὸ πάσης λύπης καὶ ἡδονῆς ἀπαλλαγὴ ²⁾ καὶ ἀπαιτεῖ μέτρον ἔν τε ταῖς ἡδοναῖς καὶ λύπαις.

σεως πρὸς τὴν αἴσθησιν σχέσις ἀλλὰ νὰ διώκηται ἡ ἁρμονία σώματος καὶ ψυχῆς καὶ μήτε τὸ σῶμα κινῆται ἄνευ τῆς ψυχῆς μήτε ἡ ψυχὴ ἄνευ τοῦ σώματος. Τίμ. 87 E κέξ. Πολ. 9, 591 C.

¹⁾ Πολ. 9, 585 E κέξ.

²⁾ Πβλ. Νόμ. 5, 732 E «ἔστι δὴ φύσει ἀνθρώπειον μάλιστα ἡδοναὶ καὶ λύπαι, ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ θνητὸν πᾶν ζῶον ἀτεχνῶς οἷον ἐξηρηθῆσθαι τε καὶ ἐκκρεμάμενον εἶναι σπουδαῖς ταῖς μεγίσταις.»